

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.7.58>

BEZPIECZEŃSTWO EKONOMICZNE JAKO PRZEDMIOT BADANIA ADMINISTRACYJNEGO I PRAWNEGO ZAPOBIEGANIA I ZWALCZANIA PRZESTĘPSTW Z TEGO ZAKRESU

Serhij Muntyan

laureat Instytutu Badawczego Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0009-0007-4238-243X

muntiansergry@gmail.com

Adnotacja. W artykule podkreślono, że pilną sprawą jest opracowanie skutecznego mechanizmu zapobiegania i zwalczania przestępstw z zakresu bezpieczeństwa gospodarczego. Stwierdzono, że zapobieganie i przeciwdziałanie przestępstwom z zakresu bezpieczeństwa ekonomicznego jako przedmiot badań administracyjno-prawnych jest zjawiskiem dość złożonym i wieloaspektowym, związanym z funkcjonowaniem różnorodnych stosunków społecznych, w ramach których podmioty upoważnione przez państwo prowadzić działania mające na celu zapobieganie przejawom potencjalnych zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych w sferze gospodarczej, a także przewyższanie negatywnych konsekwencji wynikających z faktycznej realizacji tych zagrożeń. Jednocześnie działalność uprawnionych podmiotów zarówno w zakresie zapobiegania, jak i zwalczania przestępstw z zakresu bezpieczeństwa ekonomicznego jest ze sobą powiązana, warunkuje i organicznie kontuuje wzajemne działanie. Mając to na uwadze, uważamy za konieczne rozumieć zapobieganie i przeciwdziałanie przestępstwom w sferze bezpieczeństwa ekonomicznego jako zespół działań podmiotów upoważnionych przez państwo na poziomie regulacyjnym, mających na celu zapobieganie popełnianiu wszelkiego rodzaju przestępstw w sferę funkcjonowania sektora gospodarczego państwa, realizację reakcji na potencjalne i realne zagrożenia dla tego sektora, które mogą mieć przejawy zarówno zewnętrzne, jak i wewnętrzne, eliminowanie i przewyższanie negatywnych konsekwencji w przypadku przestępstw w tym obszarze, która prowadzona jest w celu zapewnienia prawidłowego stanu narodowych interesów gospodarczych państwa.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo ekonomiczne, zapobieganie, przeciwdziałanie, badania administracyjno-prawne, przestępstwa z zakresu bezpieczeństwa gospodarczego, koncepcje.

ECONOMIC SECURITY AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL RESEARCH ON THE PREVENTION AND COUNTERACTION OF OFFENSES IN THIS AREA

Serhii Muntian

Applicant of the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0009-0007-4238-243X

Email muntiansergry@gmail.com

Abstract. In the article it has been emphasized that it is urgent to develop an effective mechanism for preventing and countering offenses in the field of economic security. It has been found that the prevention and counteraction of offenses in the field of economic security as an object of administrative and legal research is a rather complex and multifaceted phenomenon associated with the functioning of a wide variety of social relations, within which state-authorized subjects carry out activities aimed at preventing the manifestation of potential external and internal threats in the economic sphere, as well as overcoming the negative consequences resulting from the actual implementation of such threats. At the same time, the activities of the authorized subjects both in preventing and combating offenses in the field of economic security are interrelated, condition and organically continue the action of each other. With this in mind, we consider it necessary to understand the prevention and countermeasures of offenses in the sphere of economic security as the set of actions of entities authorized by the state at the regulatory level, aimed at preventing the commission of any kind of offenses in the sphere of the functioning of the economic sector of the state, the implementation of response to potential and real threats to this sector, which can have both external and internal manifestations, elimination and overcoming of negative consequences in case of offenses in this area, which is carried out to ensure the proper state of the national economic interests of the state.

Key words: economic security, prevention, counteraction, administrative and legal research, offenses in the field of economic security, concepts.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У ЦЬЙ СФЕРІ

Сергій Мунтян

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0009-0007-4238-243X

muntiansergry@gmail.com

Анотація. У статті наголошено, що нагальним є вироблення дієвого механізму запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки. З'ясовано, що запобігання та протидія правопорушенням у сфері економічної безпеки як об'єкт адміністративно-правового дослідження є доволі складним і багатоаспектним явищем,

пов'язаним з функціонуванням найрізноманітніших суспільних відносин, у межах яких уповноважені державою суб'єкти здійснюють діяльність, спрямовану на недопущення прояву потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз в економічній сфері, а також щодо подолання негативних наслідків, що настали внаслідок реальної реалізації таких загроз. При цьому діяльність уповноважених суб'єктів як із запобігання, так і з протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки має взаємопов'язаний характер, обумовлює й органічно продовжує дію одна одної. З урахуванням чого під запобіганням і протидією правопорушенням у сфері економічної безпеки вважаємо за необхідне розуміти визначену на нормативно-правовому рівні сукупність дій уповноважених державою суб'єктів, спрямованих на недопущення вчинення будь-якого роду правопорушень у сфері функціонування економічного сектору держави, здійснення реагування на потенційні та реальні загрози даному сектору, що можуть мати як зовнішній, так і внутрішній прояв, усунення та подолання негативних наслідків у разі вчинення правопорушень у цій сфері, що здійснюється задля забезпечення належного стану національних економічних інтересів держави.

Ключові слова: економічна безпека, запобігання, протидія, адміністративно-правове дослідження, правопорушення у сфері економічної безпеки, поняття.

Постановка проблеми. Як зазначено в Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021, важливе місце в безпековому напрямку займають виклики, пов'язані зі збройною агресією російської федерації та тимчасовою окупацією частини території України. Руїнування економіки України є свідомою і цілеспрямованою дією російської федерації та одним з методів гібридної війни, оскільки зруйнована економіка продукує незадоволеність владою, трудову міграцію, соціальну напругу в суспільстві та підриває довіру до влади. При цьому широко використовуються економічні інструменти впливу, до яких, зокрема, відносяться санкції щодо українських товарів і послуг та використання впливу на інші держави з метою прийняття рішень, що суперечать основним національним економічним інтересам України (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: указ Президента України, 2021). Також у Стратегії національної безпеки України, затвердженої указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 вказано, що недостатній захист права власності, повільний розвиток ринкових відносин у ключових сферах, у тому числі в користуванні землею і надрами, значна роль державного сектору в економіці, недосконалість і фрагментарність законодавства стримують економічне зростання, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій. Непослідовність і незавершеність реформ та корупція перешкоджають виведенню української економіки з депресивного стану, унеможливають її сталі й динамічне зростання, підвищують уразливість до загроз, підживлюють кримінальне середовище (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України, 2020). У цьому контексті актуальним убачається вироблення дієвого механізму запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки. Проте це неможливо без чіткого розуміння сутності економічної безпеки як об'єкта адміністративно-правового дослідження запобігання та протидії правопорушенням у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень. Сутність та особливості адміністративно-правових засад реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави досліджували в своїх працях: В.Б. Авер'янов, В.І. Бабенко, В.Т. Былоус, В.В. Галунько, В.Л. Грохольський, О.В. Джафарова, О.Ю. Дрозд, О.С. Заяць, В.В. Коврегін, Т.О. Коломосьць, І. І. Комарницька, А.Т. Комзюк, Д.О. Кошиков, В.І. Курило, В.І. Мельник, Н.О. Протопопова, О.В. Сугак, С.О. Шатрава, С.М. Шкарлет, Н. О. Шмігельська та інші. Проте, не дивлячись на вагомий і цінний внесок указаних учених у вирішення проблематики запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки, з'ясуванню сутності категорія «економічна безпека» як об'єкту адміністративно-правового дослідження приділялося мало уваги. Тому метою цієї статті є визначення сутності економічної безпеки з позиції адміністративно-правового дослідження запобігання та протидії правопорушенням у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. У межах діяльності із запобігання правопорушенням у сфері економічної безпеки уповноважені державою суб'єкти реалізують комплекс заходів, спрямованих на ненастання протиправної поведінки, недопущення, запобігання таким правопорушенням. Тоді як протидія правопорушенням у сфері економічної безпеки, спрямована на вже подолання таких наслідків, встановлення винних у вчиненні такого роду правопорушень осіб і притягнення їх до відповідного різновиду юридичної відповідальності. Запобігання правопорушенням у сфері економічної безпеки має безпосередній зв'язок із їх протидією та навпаки, оскільки реалізація кожного з таких напрямів передбачає вчинення компетентними суб'єктами комплексу заходів, спрямованих як на запобігання настально відповідних негативних наслідків, їх відвернення, так і на їх подолання. При цьому повноцінне розуміння досліджуваного явища передбачає необхідність визначення сутності такого явища як економічна безпека.

У загальному значенні сутність слова «безпека» визначають як стан, коли кому-, чому-небудь ніщо не загрожує (Бусел, 2009: 70). Такий підхід до розуміння досліджуваної категорії, на нашу думку, виглядає дещо спрощеним, оскільки не враховує ряду факторів, як то існування потенційних загроз і як наслідок необхідності здійснення превентивних заходів щодо їх недопущення. При цьому не вказуються й можливі різновиди відповідних загроз. З огляду на що нам більш імпонує підхід до визначення сутності категорії «безпека», запропонований В.А. Ліпканом у навчальному посібнику «Безпекознавство». Зокрема, на думку вченого, безпекою є гарантована конституційними, законодавчими та практичними заходами захищеність і забезпеченість життєво важливих інтересів об'єкта від зовнішніх і внутрішніх загроз (Ліпкан, 2003: 57). Учений доволі вдало вказав як на ряд заходів, пов'язаних з безпекою відповідного об'єкта, так і на можливі для нього загрози.

Свою чергою, сутність слова «економічний» розтлумачують як прикметник до слова «економіка» тобто:

- сукупність суспільно-виробничих відносин;
- господарче життя, стан господарства (країни, району тощо);
- структура й фінансово-матеріальний стан якої-небудь галузі господарчої діяльності;
- господарська та фінансова діяльність (Бусел, 2009: 339).

З чого слідує, що економічна безпека, пов'язана із забезпеченням стану захищеності суспільних відносин у сфері функціонування національної економіки. Дещо схоже визначення сутності економічної безпеки можна зустріти в нормативно-правових приписах. Зокрема, в такому випадку мову слід вести про Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, що затверджені наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2017 року № 1277, відповідно до приписів яких економічна безпека – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі та характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання (Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, 2013). З приводу вищенаведеного відмітимо, що, в більшості випадків, на сторінках фахової літератури сутність економічної безпеки розкривають через застосування категорії «стан». При цьому, як зауважує авторський колектив великого тлумачного словника сучасної української мови, під самим словом «стан» слід розуміти наступне:

- обставини, умови в яких хто-, що-небудь перебуває, існує;
- ситуація, зумовлена певними обставинами, умовами;
- сукупність ознак, рис, що характеризують предмет, явище цієї миті відповідно до певних вимог якості, ступеня готовності тощо (Пчелін, 2019: 1383).

З чого слідує, що категорію «стан» необхідно застосовувати до відповідного явища, як то в наведеному вище випадку визначення сутності «економічної безпеки», зазначено, що вона є станом національної економіки. Разом із тим не всі науковці одностайні як у цьому аспекті визначення сутності економічної безпеки, так і в ряді інших. Так, наприклад, О.Б. Андреева в межах дослідження особливостей забезпечення економічної безпеки в контексті реалізації європейського вибору, сутність економічної безпеки взагалі визначає через категорію «функція». Зокрема, на думку вченої, економічна безпека є трисидною функцією, кожна частина якої є одночасно і суб'єктом, і об'єктом процесу її забезпечення. При цьому, автор вважає, що ефективність процесу забезпечення економічної безпеки залежить як від рівня адекватності державних інституцій, завданням покладених на них Конституцією функцій, так й від характеру й масштабів зовнішніх загроз і викликів (Андреева, 2014: 44). З цього приводу відмітимо, що економічну безпеку не зовсім коректно розглядати як функцію, оскільки, як відомо, остання традиційно визначається як певний напрям діяльності уповноважених суб'єктів. Зокрема, як зауважують автори шеститомної юридичної енциклопедії, функція – це основні напрями або види діяльності чого-, кого-небудь, які виражають суть і призначення, роль і місце в певній системі чогось, когось (Шемшученко, 2004: 313). Звичайно функцією відповідного органу, посадової або службової особи може бути забезпечення економічної безпеки, проте сутність останньої не може бути визначена через вказану категорію.

Говорячи ж про визначення сутності економічної безпеки через категорію «стан» слід погодитись з позицією відносно, що залежно від обраного підходу економічну безпеку пов'язують зі станом економіки, при якому:

- забезпечується її стійкість від зовнішніх та внутрішніх загроз;
- забезпечується її розвиток для задоволення потреб суспільства і держави;
- забезпечується захист національних інтересів та прав громадян в економічній сфері;
- застосовуються методи захисту держави від потенційних загроз в суспільно-економічній сфері (Кошиков, 2021: 39).

Так, у дослідженні, що присвячено господарсько-правовим засобам забезпечення економічної безпеки України Є.М. Білоусов сутність економічної безпеки визначає як стан економіки держави. На думку науковця, економічна безпека держави – це такий стан економіки держави, який дає можливість реалізувати її економічні інтереси, сприяє підвищенню її стабільності (стійкості) в соціально-економічній, екологічній, енергетичній сферах та забезпечує незалежність від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз (Білоусов, 2019: 124). І хоча наведений підхід виглядає доволі вдалим, не зрозуміло чому автор обмежився трьома сферами (соціально-економічною, екологічною, енергетичною), що сприяють підвищенню стабільності економіки держави, адже такий стан має свій вплив майже на всі сфери суспільного життя.

Зокрема, як вказано в Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, складовими економічної безпеки є: виробнича, демографічна, енергетична, зовнішньоекономічна, інвестиційно-інноваційна, макроекономічна, продовольча, соціальна, фінансова безпеки (Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, 2013). Більш того сам автор відмічає, що економічна безпека – це не тільки захищеність національних інтересів, але й здатність і готовність інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів розвитку економіки країни, підтримки соціально-політичної стабільності в суспільстві. При цьому значну роль у забезпеченні економічної безпеки держави відіграє розвиток правової доктрини й законодавства, які формують першооснову її забезпечення (Білоусов, 2019: 103).

З огляду на що вважаємо, що економічна безпека не можна бути обмежена окремими сферами суспільного життя, оскільки має вплив майже на кожному з них.

Також дещо неповним виглядає підхід Г. Пасгернак-Таранушенко, яка аналізуючи статистику процесу забезпечення економічної безпеки держави вказує на те, що економічна безпека – це стан держави, за яким вона забезпечена можливістю створення та розвитку умов для плідного життя її населення, перспективного розвитку її економіки в майбутньому й у зростанні добробуту її мешканців (Пасгернак-Таранушенко, 2002: 29). Даний підхід, на нашу думку, виглядає дещо спрощеним, оскільки він не відображає суттєвих рис економічної безпеки, унаслідок чого може бути застосований до багатьох явищ, як то енергетична безпека, екологічна безпека, кібербезпека, інформаційна безпека тощо. Не викликає сумніву, що кожен з зазначених аспектів «безпеки» є певним станом держави, який сприяє, наприклад, зростанню добробуту її мешканців.

Як цілком слушно в цьому контексті зауважують Ю.В. Гаруст і В.І. Мельник у монографічному дослідженні «Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект», існування категорії «економічна безпека» викликане потребою будь-якої системи, що здійснює економічну діяльність, захистити себе від цілого ряду руйнівних впливів різних процесів та явищ, що мають як ендегенне, так і екзогенне походження, з метою реалізації економічних інтересів. Учений наголошує на тому, що загрозу економічній безпеці можна розглядати як небажаний, але невіддільний супутник будь-якої економічної системи, що функціонує в складних умовах конкурентної боротьби – багатофакторного, динамічного, невизначеного зовнішнього середовища (Гаруст, Мельник, 2019: 167). До цього слід додати й позицію М.М. Єрмошенко, висловлену науковцем у монографічній праці «Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення», відповідно до якої економічна безпека – це такий стан економічного механізму країни, який характеризується збалансованістю та стійкістю до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, його здатністю забезпечувати на основі реалізації національних інтересів сталій і ефективний розвиток вітчизняної економіки та соціальної сфери (Єрмошенко, 2001: 29).

З приводу вищевказаного слід зазначити, що правопорушення у сфері економічної безпеки й слід розглядати як одні з найбільш небезпечних загроз, що мають як внутрішній, так і зовнішній прояв, а діяльність уповноважених державою суб'єктів щодо їх запобігання та протидію ним вже як певні механізми охорони й захисту даної сфери суспільних відносин. Звичайно діяльність уповноважених державою суб'єктів стосовно запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки хоч і є одним з найбільш дієвих засобів забезпечення належного функціонування даного сектору держави, проте далеко не єдиним. Зокрема, як цілком слушно відмічають на сторінках фахової літератури, значення економічної безпеки держави знаходить свій прояв у наступному:

- економічна безпека країни повинна забезпечуватися насамперед ефективністю самої економіки, тобто поряд з державними способами захисту вона повинна захищати себе сама на базі високої продуктивності праці, якості продукції, конкурентоспроможності та інших ключових показників;

- забезпечення економічної безпеки держави не може здійснюватися суто ринковими механізмами саморегуляції;

- формуватися і підтримуватися вона повинна всією системою механізмів саморегулювання й регулювання, тобто за допомогою державних органів та інститутів ринку (Гаруст, Мельник, 2019: 167).

Доволі широкий підхід до розуміння сутності економічної безпеки був запропонований Д.О. Кошиковим у межах аналізу загальнотеоретичних підходів щодо її поняття. Зокрема, вчений дійшов висновку стосовно того, що економічна безпека – це частина національної безпеки України, що становить собою стан суспільних відносин, які складаються з приводу виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ та послуг, що характеризує їх захищеність та стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, гарантує захист національних економічних інтересів, сприяє реалізації соціально-економічних прав і свобод громадян, а також створює умови для подальшого розвитку і зростання національної економіки та забезпечує конкурентоспроможність держави у світовому економічному середовищі (Кошиков, 2018: 178–179).

Із широкого погляду сутність економічної безпеки розглядають автори навчального посібника «Фінансова безпека держави», зокрема зазначають, що в такому разі вона являє собою стан захищеності особи, суспільства, держави від зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз, що ґрунтується на діяльності людей, суспільства, держави, світової спільноти народів по виявленню (вивченню), попередженню, ослабленню, усуненню (ліквідації) і віддзеркаленню небезпек і загроз, здатних погубити їх, позбавити фундаментальних матеріальних і духовних цінностей, завдати неприйнятної (неприпустимої) об'єктивно і суб'єктивно збитку, закрити шлях для виживання і розвитку (Марченко, Пушак, Ревак, 2020: 8).

На нашу думку, автори вищевказаних визначень сутності категорії «економічна безпека» із широкої позиції її розуміння, намагалися відобразити в ній якомога більше ознак, ставлячи при цьому акцент й на тих, що мають другорядний характер. Як цілком слушно було підмічено з приводу схожих за своєю суттю підходів щодо розуміння сутності відповідного явища, таке визначення виглядає занадто громіздким, оскільки має як головні, так і другорядні ознаки, і як наслідок формально-юридичний характер (Пчелін, 2011: 12). Тобто в основу поняття економічної безпеки необхідно закладати найбільш вагомий його риси, а його особливості можуть вже бути сформовані окремо.

Так, наприклад, В.М. Геєць у монографічній праці «Концепція економічної безпеки України» одним з перших визначив, що суть економічної безпеки може бути сформована наступним чином:

– спроможність національної економіки забезпечити свій незалежний розвиток і утримати стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни за всіляких несприятливих умов і варіантів розвитку подій;

– здатність української держави до захисту національних економічних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз (Гесць, 1999: 5).

Окремо на сторінках фахової літератури наголошують і на ключових ознаках економічної безпеки, зокрема відносять до них наступні:

– основу економічної безпеки складають економічні відносини, тобто суспільні відносини, що виникають між фізичними і юридичними особами з питань виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ і послуг;

– стан економічної безпеки залежить від стійкості економічних відносин, що являє собою їх міцність, надійність, передбачуваність, а також здатність протистояти зовнішнім і внутрішнім впливам, швидко адаптуватися до змін навколишнього середовища;

– економічна безпека створює умови для надійного захисту економічних інтересів держави, а громадяни можуть повною мірою реалізувати надані їм права та свободи, як безпосередньо пов'язані зі сферою економіки, так і тих, що мають опосередковане відношення до неї;

– система економічних відносин сприяє розвитку національній економіці, що виражається у збільшенні показників добробуту населення, прибутку країни від торгівлі з іншими державами, збільшення обсягів вироблення продукції;

– економічна безпека сприяє тому, що держава здатна конкурувати з іншими країнами з позицій якості товарів, послуг, технологій виробництва, умов для розвитку економічних відносин та ін. (Кошиков, 2018: 179).

Слід зазначити й на позиції тих учених, які розкриваючи сутність економічної безпеки позначають її як елемент національної безпеки. Так, О.В. Джафарова під економічною безпекою як об'єкта дозвільної діяльності органів публічної адміністрації розуміє сукупність суспільних відносин, які врегульовані за допомогою правового інструментарію, що надає можливість забезпечити здійснення економічного суверенітету, економічних інтересів фізичних і юридичних осіб та держави шляхом усунення загроз життю і здоров'ю людей, матеріальним цінностям і навколишньому природному середовищу. Більш того, вчена акцентує увагу, що саме таке визначення економічної безпеки є обґрунтованим з теоретичної точки зору, відповідає потребам правозастосовної діяльності, а тому воно може знайти своє нормативне закріплення у законодавчих актах, які регламентують національну безпеку України (Джафарова, 2015: 198-199). Такого підходу дотримуються також Ю.В. Гаруст і В.І. Мельник, вказуючи, що економічна безпека – це один з головних елементів національної безпеки. Адже саме стан економіки держави відображає її матеріально-фінансове підґрунтя (базу), від якого прямо залежать можливості подальшого розвитку усіх найбільш важливих сфер суспільного життя. Тобто, зауважують вчені, очевидно, що за відсутності розвиненої національної економічної системи процес практичного утвердження прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина, підтримки суверенітету й конкурентоспроможності держави, підвищення загального рівня життя населення, а також реального досягнення інших важливих суспільних благ буде надзвичайно складним або взагалі неможливим (Гаруст, Мельник, 2019: 277). Дещо схожий підхід пропонує І.Г. Бережнюк, наголошуючи на тому, що в аспекті національної економічної безпеки – це стан захищеності національних економічних інтересів, передбачуваності факторів, що загрожують цим інтересам; стабільність правового стану суб'єктів господарської діяльності та мінімізація збитку, завданого державі дією негативних умов (Бережнюк, 2009: 71–72).

З наведеною позицією важко не погодитися, оскільки дійсно економічна безпека має вирішальний вплив на забезпечення національної безпеки в цілому. Щобільше, як зазначено в ч. 4 ст. 3 Закону України «Про національну безпеку», державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, безпеки критичної інфраструктури, кібербезпеки України та на інші її напрями (Про національну безпеку України : Закон України, 2018). З огляду на що, вважаємо, що здійснюючи діяльність щодо запобігання та протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки уповноважені державою суб'єкти, окрім іншого, забезпечують охорону й захист національних інтересів. Адже, згідно з п. п. 9, 10 ч. 1 ст. 1 вищенаведеного нормативно-правового акта національна безпека України – це захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз. Своєю чергою, національні інтереси України – це життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності та добробут її громадян (Про національну безпеку України : Закон України, 2018).

Висновки. Отже, як свідчить проведений аналіз, запобігання та протидія правопорушенням у сфері економічної безпеки як об'єкт адміністративно-правового дослідження є доволі складним і багатоаспектним явищем, пов'язаним з функціонуванням найрізноманітніших суспільних відносин, у межах яких уповноважені державою суб'єкти здійснюють діяльність, спрямовану на недопущення прояву потенційних зовнішніх і внутрішніх загроз в економічній сфері, а також щодо подолання негативних наслідків, що настали внаслідок реальної реалізації таких загроз. При цьому діяльність уповноважених суб'єктів як із запобігання, так і з протидії правопорушенням у сфері економічної безпеки має взаємопов'язаний характер, обумовлює й органічно продовжує дію одна одної. З урахуванням чого під запобіганням і протидією правопорушенням

у сфері економічної безпеки вважаємо за необхідне розуміти визначену на нормативно-правовому рівні сукупність дій уповноважених державою суб'єктів, спрямованих на недопущення вчинення будь-якого роду правопорушень у сфері функціонування економічного сектору держави, здійснення реагування на потенційні та реальні загрози даному сектору, що можуть мати як зовнішній, так і внутрішній прояв, усунення та подолання негативних наслідків у разі вчинення правопорушень у цій сфері, що здійснюється задля забезпечення належного стану національних економічних інтересів держави.

Література:

1. Андрєєва О.Б. Забезпечення економічної безпеки у контексті реалізації «європейського вибору». *Актуальні питання фінансової системи держави* : збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції. Харків. 21 лютого 2014 р. С. 44–47.
2. Бережнюк І.Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія. Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. 543 с.
3. Білоусов Є.М. Господарсько-правові засоби забезпечення економічної безпеки України : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.04. Харків, 2019. 469 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел.] Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
5. Гаруст Ю.В., Мельник В.І. Правоохоронні органи на захисті економічної безпеки України: адміністративно-правовий аспект: монографія. Суми : видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2019. 256 с.
6. Джафарова О.В. Дозвільна діяльність органів публічної адміністрації в Україні: адміністративно-правові засади : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. 572 с.
7. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення : монографія. К. : КНТЕУ, 2001. 309 с.
8. Концепція економічної безпеки України / за ред. В.М. Геєця. НАН України. Інститут економічного прогнозування. Київ : Логос, 1999. 56 с.
9. Кошиков Д.О. Адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави : дис. ... доктора юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2021. 485 с.
10. Кошиков Д.О. Загальнотеоретичні підходи до визначення сутності економічної безпеки держави. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск 2 (23). Том 3. С. 176–181.
11. Ліпкан В.А. Безпекознавство : навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. Ун-ту, 2003. 208 с.
12. Марченко О.М., Пушак Я.Я., Рєвак І.О. Фінансова безпека держави : навч. посібник. Львів, 2020. 356 с.
13. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави: Статика процесу забезпечення. Київ: «Кондор», 2002. 302 с.
14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29 жовтня 2013 року № 1277. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/card6#Public>
15. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
16. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: указ Президента України від 11.08.2021 № 347/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 65. Ст. 4104.
17. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 75. Ст. 2377.
18. Пчелін В.Б. Органи Національної поліції України як суб'єкт запобігання та протидії корупції в Україні. *Право і безпека*. 2019. № 1 (72). С. 72–77.
19. Пчелін В.Б. Перегляд адміністративних актів органів внутрішніх справ: дис. ... кандидата юрид. наук : спец. 12.00.07. Харків, 2011. 190 с.
20. Юридична енциклопедія : в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 6 : Т-Я. 2004. 768 с.

References:

1. Andriieva, O.B. (2014). Zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky u konteksti realizatsii «ievropeiskoho vyboru» [Ensuring economic security in the context of the implementation of the "European choice"]. *Aktualni pytannia finansovoi systemy derzhavy* : zbirnyk naukovykh prats Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Kharkiv. 21 liutoho 2014 r. pp. 44–47.
2. Berezhniuk, I.H. (2009). Mytne rehuliuвання Ukrainy: natsionalni ta mizhnarodni aspekty [Customs regulation of Ukraine: national and international aspects]: monohrafiia. Dnipropetrovsk: Akademiia mytnoi sluzhby Ukrainy, 543 p.
3. Bilousov, Ye.M. (2019). Hospodarsko-pravovi zasoby zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Economic and legal means of ensuring the economic security of Ukraine]: dys. ... doktora yuryd. nauk : spets. 12.00.04. Kharkiv, 469 p.
4. Busel, V.T. (red.). (2009). Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi ukraïnskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] (z dod., dopov. ta CD). Kyiv; Irpin : VTF «Perun». 1736 p.
5. Harust, Yu.V., Melnyk, V.I. (2019). Pravoohoronni orhany na zakhysti ekonomichnoi bezpeky Ukrainy: administratyvno-pravovyi aspekt [Law enforcement agencies on the protection of economic security of Ukraine: administrative and legal aspect]: monohrafiia. Sumy : vydavnycho-vyrobnyche pidpriemstvo «Mriia». 256 p.

6. Dzhafarova, O.V. (2015). Dozvilna diialnist orhaniv publichnoi administratsii v Ukraini: administratyvno-pravovi zasady [Permissive activity of public administration bodies in Ukraine: administrative and legal principles]: dys. ... doktora yuryd. nauk : 12.00.07. Kharkiv, 572 p.
7. Iermoshenko, M.M. (2001). Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia [Financial security of the state: national interests, real threats, security strategy]: monohrafiia. K. : KNTEU. 309 p.
8. Heiets, V.M. (red.). (1999). Kontsepsiia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Concept of economic security of Ukraine]. Instytut ekonomichnoho prohozuvannia. Kyiv : Lohos. 56 p.
9. Koshykov, D.O. (2021). Administratyvno-pravovi zasady realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Administrative and legal principles of implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of the state]: dys. ... doktora yuryd. nauk: spets. 12.00.07. Kharkiv, 485 p.
10. Koshykov, D.O. (2018). Zahalnoteoretychni pidkhody do vyznachennia sutnosti ekonomichnoi bezpeky derzhavy [General theoretical approaches to determining the essence of the economic security of the state]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vypusk 2 (23). Tom 3. pp. 176–181.
11. Lipkan, V.A. (2003). Bezpekoznavstvo [Safety science: education]: navch. posib. Kyiv: Vyd-vo Yevrop. Un-tu, 208 p.
12. Marchenko, O.M., Pushak, Ya.Ia., Revak, I.O. (2020). Finansova bezpeka derzhavy [Financial security of the state]: navch. posibnyk. Lviv, 356 p.
13. Pasternak-Taranushenko, H. (2002). Ekonomichna bezpeka derzhavy: Statyka protsesu zabezpechennia [Economic security of the state: Statics of the provisioning process]. Kyiv: «Kondor», 302 p.
14. Pro zatverdzhennia Metodichnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On the approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine]: nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 29 zhovtnia 2013 roku № 1277. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13/card6#Public>
15. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2018. № 31. St. 241.
16. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 11 serpnia 2021 roku «Pro Stratehiu ekonomichnoi bezpeky Ukrainy na period do 2025 roku» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated August 11, 2021 "On the Economic Security Strategy of Ukraine for the period until 2025"]: ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.08.2021 № 347/2021. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2021. № 65. St. 4104.
17. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated September 14, 2020 "On the National Security Strategy of Ukraine"]: ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 № 392/2020. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 2020. № 75. St. 2377.
18. Pchelin, V.B. (2019). Orhany Natsionalnoi politsii Ukrainy yak subiekt zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini [Bodies of the National Police of Ukraine as a subject of preventing and countering corruption in Ukraine]. *Pravo i bezpeka*. № 1 (72). pp. 72–77.
19. Pchelin, V.B. (2011). Perekhid administratyvnykh aktiv orhaniv vnutrishnikh sprav [Review of administrative acts of internal affairs bodies]: dys. ... kandydata yuryd. nauk : spets. 12.00.07. Kharkiv, 190 p.
20. Shemshuchenko, Yu.S. (red.). (1998). Iurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia]: v 6 t. Kyiv : Ukr. entsykl., T. 6 : T-Ya. 2004. 768 p.